

AINAŽU JŪRSKOLA

AINAŽI NAUTICAL SCHOOL

LATVIJAS BANKA

Informācija pa tālruni 67022434. Information by phone +371 67022434.

info@bank.lv www.bank.lv

Nominālvērtība – 5 eiro, svars – 22.00 g, diametrs – 35.00 mm, metāls – 925 sudrabs, kvalitāte: *proof*, monētas josta – ar uzrakstu.

Monētas dizainu izstrādājis un ģipša modeli veidojis Ivars Drulle. Monēta kalta *Koninklijke Nederlandse Munt* (Nīderlande).

Face value: 5 euro; weight: 22.00 g; diameter: 35.00 mm; metal: silver of .925 fineness; quality: *proof*; edge: lettered.

The coin has been designed and modelled by Ivars Drulle, and struck by *Koninklijke Nederlandse Munt* (the Netherlands).

Iesākumā bija vārdi. Jaunlatviešu ideologa, nacionālās atmodas jundītāja Krišjāņa Valdemāra (1825–1891) aicinājumu dzejā izteica Auseklis (Miķelis Krogzemis; 1850–1879): "Latvji, braucat jūriņā .." Tas bija rosinājums latviešiem pārvarēt atpalcību un savrupību, rast godpilnu vietu pasaules ekonomiskajā apritē, iepazīt cilvēces kultūras bagātības, līdzvērtīgi iekļauties rietumu civilizācijā. To visu varēja veikt, naiģi saimnieciski darbojoties un sadarbojoties. Tas, ka Dievs latvju zemi iekārtojis rosīgas jūras krastā, bija skaidra attīstības iespēju norāde.

Vārdi pārtapa darbos. 1864. gada 23. novembrī ar K. Valdemāra ierosmi un gādību Ainažos tika dibināta pirmā latviešu un igauņu jūrskola. Šajā Vidzemes pusē jau izsenis ar darbīgumu izcēlās stingri un uzņēmīgi vīri. Jūrmalnieki turību veidoja, būvējot nelielus burukuģus un veicot kravu pārvadājumus uz Rīgu un Sanktpēterburgu. Nu viņi jaudāja darināt lielākus buriniekus un doties tālākos ūdeņos, taču kuģošana lielajās jūrās un okeānos prasīja krietni izglītotus jūrniekus un kapteiņus, bet šāda izglītība vienkāršam latvietim nebija pieejama. Ap K. Valdemāru ar saviem līdzekļiem saliedējās Ainažu kuģu īpašnieki Juris, Andrejs un Oto Veides, Jānis Miķelsons, Gusts Lielmežs u.c. Jūrskola mājvietu rada J. Veides saimes ēkā, un pirmais to vadīja zviedru skolmeistars Kristiāns Dāls (1839–1904), kas šai apgaismības misijai veltīja 30 gadu. Sākumā mācību iestāde darbojās kā tautskola ar plašāku specializāciju jūrniecības pamatos, audzēkņiem eksāmenus kārtojot Rīgā vai Pērnāvā.

Ainažu jūrskolas piemērs izrādījās tik pārliecinošs, ka 1867. gadā Krievijas impērijā tika izdots ukazs pēc šā parauga radīt plašāku skolu sistēmu. Tika atvērtas 40 jaunas jūrskolas, no kurām 11 atradās Latvijā. Mācības tajās bija bez maksas, dzimtajā valodā un pieejamas ikvienam. Ainažu jūrskola 1880. gadā

ieguva augstākās kategorijas statusu, un tas deva iespēju gatavot tālbraucēju kuģu vadītājus. Skola rīkoja mācību braucienus ar burinieku "Katarina". K. Dāls ar saviem Ainažu jūrskolas audzēkņiem piedalījies pat Ziemeļu jūras ceļa apgūvē. Ainažu jūrskolas vajadzībām tika uzceltas vairākas jaunas ēkas. Tajā zinības smēla kopumā ap 3 000 audzēkņu, un tūkstotis no viņiem saņēma tālbraucēja kapteiņa vai stūrmaņa diplomu.

Šīm mācību norisēm bija cieša saikne ar kuģubūvi Latvijā, jo 19. gs. nogalē jau bija izveidojusies ap 550 burinieku flote, turklāt 50 kuģu tapa tieši Ainažos. Ap 10 cilvēku komandas ar dažādām kravām devās ne tikai uz visām Eiropas ostām, bet regulāri nonāca arī otrpus Atlantijas okeānam. Nu patiesi latvji lepmi gāja jūriņās...

Tuvojoties 1. pasaules karam, gan Ainažu jūrskolas, gan šādas kuģošanas laikmetu aizēnoja jauni laiki, kur sāka valdīt tērauda tvaikoņi. Pusgadsimtu ilgus saimnieciskās dzīves virzība tomēr būtiski ietekmēja nacionālo pašapziņu, tādējādi K. Valdemārs un viņa līdzgaitnieki radīja Latvijas nākotnes stūrakmeni.

Kopš Ainažu jūrskolas dibināšanas pagājis 150 gadu, un nu brīvas Latvijas pilsoņi izbraukuši visas jūras, izgājuši pasaulē, vienojušies Eiropas Savienībā, piepulcējušies eiro zonai. Latvijas Bankas pirmā eiro kolekcijas monēta, kas veltīta Ainažu jūrskolas jubilejai, ļauj lielo ilgu, centienu un sapņu buriniekiem aiziet četros vējos pasaules klaidā, vienlaikus aicinot atcerēties minētā rosinājuma otro daļu: "... Zeltu krājat pūriņā."

In the beginning there were words. The call of Krišjānis Valdemārs (1825–1891), an ideologist of the so-called New Latvians, who was one of the key figures in the national awakening movement, found poetic expression in the verses of Auseklis (Miķelis Krogzemis; 1850–1879): "Go to sea, Latvians .." That was a call for Latvians to overcome their backwardness and isolation and take up a respectable place in the world's economy, to get to know the cultural treasures of the human race and integrate with Western civilisation. That could be accomplished by active economic operation and cooperation. The fact that the Latvian lands lay by a bustling sea seemed to be a clear sign of the budding nation's potential.

The words soon turned into deeds. On Valdemārs' initiative, the first Latvian and Estonian nautical school was established on 23 November 1864. This area of Vidzeme had long boasted tough and enterprising men. The seaside people created their prosperity by building small ships and by shipping cargoes to Riga and St. Petersburg. Soon they developed capabilities for building larger vessels and exploring faraway seas, but for that well-educated sailors and captains were needed. Before the establishment of the nautical school, such education was out of the average Latvian's reach. The school was financed by the ship owners of Ainaži: Juris, Andrejs and Oto Veide, Jānis Miķelsons, Gusts Lielmežs and others. It was housed in one of the buildings belonging to Juris Veide's household. The first headmaster was Swede Christian Dahl (1839–1904), who devoted thirty years

of his life to this mission. At first, the school functioned as an elementary education establishment, offering specialisation in the fundamentals of navigation and students taking their exams in Riga or Pärnu.

As time went by, Ainaži Nautical School began to be viewed as a model. In 1867, the Russian Empire decreed to create a wider school system of this kind. Forty new nautical schools were opened, of which eleven were located in Latvia. Education was offered free of charge and was available to anyone in their native language. In 1880, Ainaži Nautical School was awarded the highest-category status, which meant that it could now groom sea captains. The school organised training voyages with the sailing ship "Katarina". Ch. Dahl with his students even helped explore the Northern passage. The school also gained several new buildings accommodating about 3 000 students. A thousand of them received the diploma of captain or steersman.

This education was closely tied to shipbuilding in Latvia: by the end of the 19th century, a fleet of 550 sailing ships had formed, of which 50 had been built in Ainaži. Crews of about a dozen people took cargoes not only to all the ports in Europe but sailed also across the Atlantic. Latvians were proudly going to sea, indeed ..

With the advent of World War I came a new era, and steel steamers began to dominate. Yet the previous fifty years of economic activity had had a nurturing effect on national self-confidence. Valdemārs and his fellow visionaries had laid the cornerstone for Latvia's future.

150 years have passed since the foundation of Ainaži Nautical School. By now citizens of free Latvia have sailed the seven seas; they have explored the world, integrated with the European Union and joined the euro area. The first euro collector coin issued by Latvijas Banka is dedicated to the anniversary of Ainaži Nautical School. The ship of great yearning, aspirations and dreams depicted on the coin is certain to sail smoothly around the world.

